

- 9) कोणत्याही व्यक्तीची अभियोग्यता ही प्रामुख्याने ---- वर अवलंबून असते.
अ) अभिरुची ब) सर्जनशीलता
क) बुद्धिमत्ता ड) वातावरण
- 10) गतिमंदता ही ---- भेदांशी संबंधित आहे.
अ) शारीरिक ब) भावनिक
क) मानसिक ड) सामाजिक

- प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10
अ) मुलगी म्हणून वाढणे याची संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) कुमार अवस्थेतील मुले-कोणत्या समस्यांना सामोरे जातात?
- प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10
अ) वंचित घटक म्हणजे काय?
ब) भावनिक बुद्धिमत्तेचा अर्थ सांगा.
- प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 15
अ) बाल्यावस्थेची शारीरिक, मानसिक, भावनिक, सामाजिक गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) सामाजिकरण म्हणजे काय? मुलांच्या सामाजिकरणावर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 15
अ) पियाजे यांची बोधात्मक विकासाची उपपत्ती सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
ब) नैतिक विकास म्हणजे काय? कोहलबर्गची नैतिक विकासाची उपपत्ती स्पष्ट करा.
- प्र.6 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) 20
अ) वाढीची व्याख्या उदाहरणासह स्पष्ट करा.
ब) स्वसंकल्पना ही व्याख्या स्पष्ट करा.
क) समाजातील दुर्लक्षित विभागाच्या समस्या सांगा.
ड) समुपदेशन संकल्पना स्पष्ट करा.
इ) सृजनशीलता ही व्यापक संकल्पना स्पष्ट करा.

- Q.2 Short answer type questions. 10**
a) Explain the concept of growing as a girl.
b) Which problem faced by adolescence children's?
- Q.3 Short answer type questions. 10**
a) What is means by the marginalized section?
b) Explain the meaning of emotional intelligence.
- Q.4 Answer the following questions. (Any One) 15**
a) Explain physical, cognitive, defective and social characteristics of childhood.
b) What is mean by socialization? Explain the factors affecting socialization of the child.
- Q.5 Answer the following questions. (Any One) 15**
a) Explain Piaget's theory of cognitive development in details.
b) What is meant by moral development? Explain the Kohlberg's theory of moral development.
- Q.6 Write Short Notes. (Any Four) 20**
a) Define growth.
b) What is self-concept?
c) State the problems of the marginalized sections of society.
d) What do you mean by counselling?
e) What is meant by creativity?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
CURRICULAR AREA –B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Language across the Curriculum (1/2) (BED1102)

Day & Date: Friday, 19-04-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 05**
- 1) संस्कृत ही — भाषा आहे.

अ) प्रथम भाषा	ब) बोली भाषा
क) अभिजात भाषा	ड) राजभाषा
 - 2) लोक समुदायात वागण्याची पध्दती म्हणजे — होय.

अ) नियम	ब) संस्कृती
क) शिष्टाचार	ड) रीत भात
 - 3) — ही भाषिक कौशल्ये एकमेकांच्या सोबत असतात.

अ) भाषण व लेखन	ब) श्रवण व भाषण
क) वाचन व भाषण	ड) भाषण व वाचन
 - 4) 'प' व 'फ' हे — उच्चाराचे अवयव आहे.

अ) जिह्वा	ब) ओष्ठ्य
क) दंत्य	ड) यापैकी नाही
 - 5) विचार भावना अनुभव आणि कल्पना व्यक्त करण्याचे — हे साधन आहे.

अ) संस्कृती	ब) राजकारण
क) भाषा	ड) धर्म
- प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10**
- अ) भाषा संस्कृती संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ब) भाषेची उपयुक्तता विशद करा.
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10**
- अ) संप्रेक्षणामध्ये भाषेची भूमिका काय आहे? शाब्दिक व अशाब्दिक संप्रेषण स्पष्ट करा.
 - ब) वर्ग वातावरणात शिक्षकाच्या शिष्टाचाराचे उपयोजन स्पष्ट करा.
- प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) 15**
- अ) श्रवण कौशल्याच्या विकासात येणारे अडथळे
 - ब) मातृभाषेचे अध्ययन अध्यापनातील स्थान
 - क) वर्ग वातावरणात विद्यार्थ्यांच्या सकारात्मक कृतीची प्रशंसा
 - ड) वाचन कौशल्याचे महत्त्व

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
CURRICULAR AREA –B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Language across the Curriculum (1/2) (BED1102)

Day & Date: Friday, 19-04-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Multiple Choice Questions. 05**
- 1) Sanskrit is _____ language.

a) First Language	b) Speaking Language
c) Classical Language	d) State Language
 - 2) Method of behaving in community means _____.

a) Rule	b) Culture
c) Etiquette	d) Manner
 - 3) _____ are two language skills which go together.

a) Speaking & Writing	b) Listening & Speaking
c) Reading & Speaking	d) Speaking & Reading
 - 4) 'Pa' 'Pha' is _____ organ of speech.

a) Tongue	b) Lips
c) Dental	d) None of these
 - 5) A tool of expressing thoughts emotions experiences and idea is _____.

a) Culture	b) Politics
c) Language	d) Religion
- Q.2 Answer the following question in brief. 10**
- a) Explain the concept of language culture.
 - b) Elaborate the utility of language.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) What is the role of language in communication? Explain the verbal and nonverbal communication.
 - b) Explain the applications of the teacher equities and manners in the classroom.
- Q.4 Write short notes on (Any Three) 15**
- a) Barriers in developing listening skills.
 - b) Place of mother tongue in teaching learning process.
 - c) Appreciation of the student's positive actions in the classroom.
 - d) Importance of reading skill.

Seat No.	
----------	--

Set P

B.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
CURRICULAR AREA –B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Understanding Disciplines and Subjects (1/2) (BED1103)

Day & Date: Monday, 22-04-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

05

- 1) विद्यार्थ्यांमध्ये वैज्ञानिक दृष्टीकोन, सर्जनशीलता, चिकित्सक विचार व निर्णय क्षमता विकसित करण्यात ---- विषयाची महत्वपूर्ण भूमिका आहे.
 अ) विज्ञान व इतिहास ब) इतिहास व भूगोल
 क) विज्ञान व भाषा ड) गणित व विज्ञान
- 2) लॅटिन भाषेनुसार "शिक्षण" या शब्दाची उत्पत्ती ---- या शब्दापासून झाली आहे. त्याचा अर्थ वाढविणे, संवर्धन करणे असा आहे.
 अ) शैक्षणिक (Educational) ब) एज्युकेअर (Educare)
 क) एज्युकेट (Educate) ड) एज्युसेरे (Educere)
- 3) शालेय स्तरावर सामाजिकशास्त्रे विषय शिकविण्याचा मूळ उद्देश म्हणजे विद्यार्थ्यांची ---- साठी होय.
 अ) माहिती आणि तर्कशुध्दते ब) व्यावसायिकते
 क) सामाजिक सक्रियते ड) वरील सर्व
- 4) 'शिक्षण ही त्रिध्रुवात्मक प्रक्रिया आहे' असे ---- यांनी म्हटले आहे.
 अ) व्हाईटहेड ब) सर जॉन अँडम्स
 क) वेळेचा भारांश ड) जॉन ड्युई
- 5) शिक्षण हे सामाजिकशास्त्र अथवा स्वतंत्र विद्याशाखा म्हणून समजण्यात यावे अशी ---- आयोगाने शिफारस केली आहे.
 अ) मुदलीयार आयोग ब) कोठारी आयोग
 क) राधाकृष्णन आयोग ड) ज्ञान आयोग

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

10

- अ) बहुभाषिक वर्गातील विद्यार्थ्यांशी आंतरक्रिया करताना शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) शिक्षणातून निर्माण झालेल्या विविध शाखांची माहिती सांगा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10**
- अ) विद्यार्थ्यांमध्ये सर्जनशील आणि चिकित्सक विचाराचा विकास करण्यामध्ये गणित व विज्ञान विषयाची भूमिका सोदाहरण स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) शिक्षणाचा अर्थ सांगा. राष्ट्रीय एकात्मता व आंतरराष्ट्रीय सामंजस्यतेसाठी शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) 15**
- अ) शिक्षणाची गरज.
- ब) विविध सामाजिकशास्त्रे विषयांमधील परस्परावलंबन.
- क) आंतरविद्याशाखीय दृष्टिकोन : अर्थ व संकल्पना
- ड) दैनंदिन, जीवनावरील विज्ञानाचा प्रभाव.

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
CURRICULAR AREA –B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Understanding Disciplines and Subjects (1/2) (BED1103)**

Day & Date: Monday, 22-04-2024
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions:**05**

- 1) Important role of _____ subjects to develop scientific attitude, creativity, critical thinking and decision making in to students.

a) Science and History	b) History and Geography
c) Science and Language	d) Mathematics and Science

- 2) The word 'Education' is derived from the Latin word _____ meaning 'to raise' and 'to bring up'.

a) Educational	b) Educare
c) Educate	d) Educere

- 3) The basic purpose of teaching social sciences at school level is to make students _____.

a) Informed and rational	b) Professional
c) Socially active	d) Above all

- 4) 'Education is a tripolar process' is stated by _____.

a) Whitehead	b) Sir John Adams
c) Plato	d) John Dewey

- 5) Education should be considered as an independent discipline or social science by _____ commission.

a) Mudliyar Commission	b) Kothari Commission
c) Radhakrishan Commission	d) Knowledge Commission

Q.2 Answer the following questions.**10**

- a) Explain the role of teachers while dealing with multilingual students in the classrooms.
- b) State the various branches emergence from education.

- Q.3 Answer the following questions (Any One) 10**
- a) Illustrate the role of science and mathematics in developing creative and critical thinking of students.
 - b) State the meaning of Education. Explain the role of education in national integration and international understanding.
- Q.4 Write short notes. (Any Three) 15**
- a) Need of Education.
 - b) Interdependence of various social science subjects.
 - c) Interdisciplinary Approach: Meaning and Concept.
 - d) Impact of science on day-to-day life

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
CURRICULAR AREA – A: PERSPECTIVES IN EDUCATION
Childhood and Growing Up (19502101)

Day & Date: Tuesday, 16-04-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct answer.

10

- 1) Criminal behaviour is occurring in _____ marginalized group of children.
 - a) Schedule Tribe
 - b) Minority
 - c) Slum area
 - d) gifted
- 2) _____ parenting style is the most effective in the development of child.
 - a) Authoritarian
 - b) Uninvolved
 - c) Permissive
 - d) Democratic
- 3) _____ is not a principle of development.
 - a) Individual Difference
 - b) Development is not continuous
 - c) Development is not linear
 - d) Development is Complex
- 4) There are six stages of development in _____ theory of development.
 - a) Kohlberg
 - b) Piaget
 - c) Vygotsky
 - d) Freud
- 5) For Problematic adolescent _____ is more useful.
 - a) Counselling
 - b) Guidance
 - c) Discussion
 - d) None of these
- 6) _____ is broader concept of the following.
 - a) Self-Esteem
 - b) Self- image
 - c) Self-Concept
 - d) Self-efficacy
- 7) _____ is not a factor affecting on Socialization of the child.
 - a) Caste
 - b) Gender
 - c) Heredity
 - d) Culture
- 8) Gifted student is related to _____ difference.
 - a) physical
 - b) emotional
 - c) mental
 - d) social
- 9) According to Gardener's multiple intelligence _____ intelligence essential for photography.
 - a) mathematical
 - b) interpersonal
 - c) linguistic
 - d) visual
- 10) _____ is not a dimension of differences in psychological attributes.
 - a) Aptitude
 - b) Interest
 - c) Creativity
 - d) Understanding

- Q.2 Answer the following questions. 10**
- a) Explain the Remedies to overcome problems of the girls.
 - b) Explain cognitive & emotional characteristics of childhood.
- Q.3 Answer the following questions. 10**
- a) Explain Bodily-kinesthetic intelligence of Gardner's theory.
 - b) Explain the problems and remedies of intellectual disable child.
- Q.4 Answer the following questions. (Any One) 15**
- a) Explain Piaget's theory of development with its educational importance.
 - b) Explain the difference in between guidance and counseling? Explain the role of teacher in guidance and counseling to adolescent.
- Q.5 Answer the following questions. (Any One) 15**
- a) Explain the concept of socialization and social change. Explain the factors affecting on socialization of the child.
 - b) Explain individual differences among learners. Explain the problems and remedies of dyslexia and dysgraphia.
- Q.6 Write Short Notes. (Any Four) 20**
- a) Explain the meaning and importance of self-concept.
 - b) Explain emotional characteristics of adolescent.
 - c) Explain importance of children's diaries for the children's lived realities.
 - d) Explain the principles of development.
 - e) Explain the factors of emotional intelligence of Goleman.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) अभ्यासक्रमांतर्गत भाषा उपागम संकल्पना
- ब) चांगल्या संप्रेषणाची वैशिष्ट्ये
- क) बहुविध कौशल्यांची उपयुक्तता
- ड) वर्ग वातावरणातील शिक्षकांच्या शिष्टाचाराचे उपयोजन

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Ed. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
CURRICULAR AREA –B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Language across the Curriculum (1/2) (19502102)

Day & Date: Friday, 19-04-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions. 05

- 1) _____ is the original nature of a language.

a) Listening	b) Oral Expression
c) Writing	d) Written Expression
- 2) Language across the Curriculum approach is useful for _____.

a) Student	b) Management
c) Headmaster	d) Parent
- 3) _____ is the pair of active skills.

a) Reading-Writing	b) Listening- Speaking
c) Speaking-Writing	d) Writing-Listening
- 4) _____ is a verbal type of communication.

a) Written Communication	b) Hand Movements
c) Head Movements	d) Eye Contacts
- 5) Students should use _____ expressions in different life situations.

a) Negative	b) Polite
c) Illegal	d) Incorrect

Q.2 Write Short Answers. 10

- a) State the utility of Communication.
- b) State the ways of teacher appreciation of students in negative situation of classroom.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- a) Explain the concept and importance of language.
- b) Explain the concept, aspects and Importance of Speaking Skill.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three) 15

- a) Concept of Language across the curriculum approach
- b) Characteristics of good communication
- c) Utility of Multi skills
- d) Application of the teacher etiquettes and manners in the classroom situation

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Ed. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
CURRICULAR AREA –B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Understanding Disciplines and Subjects (1/2) (19502103)**

Day & Date: Monday, 22-04-2024
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

05

- 1) शिक्षण या संकल्पनेत ---- बाबींचा समावेश होतो.
अ) व्यक्तीच्या जन्मजात सुप्त गुणांना जागृत करणे
ब) पालनपोषण करणे
क) संस्कार करून बदल घडून आणणे
ड) वरील सर्व
- 2) विश्वबंधुत्वाची भावना म्हणजे ---- होय.
अ) आंतरराष्ट्रीय सामजस्य ब) राष्ट्रीय एकात्मता
क) शांतता ड) सुरक्षितता
- 3) भूगोल आणि भाषा यांच्या आंतर संबंधातून भाषेतील ---- हा साहित्यप्रकार समृद्ध झाला.
अ) प्रवासवर्णन ब) तंतकाव्य
क) दंतकथा ड) कथा
- 4) विज्ञानाचे सर्वप्रथम अध्यापन ---- मध्ये वर्षी इंग्लंड मध्ये सुरु झाले.
अ) 1813 ब) 1812
क) 1816 ड) 1820
- 5) आधुनिक संकल्पनेनुसार भूगोलाचा सर्व शास्त्रांशी संबंध असल्यामुळे त्यास ---- असे म्हणतात.
अ) भुरूपशास्त्र ब) मानवीशास्त्र
क) पर्यावरण शास्त्र ड) एकत्रीकरणाचे शास्त्र

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

10

- अ) एक विषय म्हणून शिक्षणाचा उदय
- ब) आंतरविद्याशाखीय दृष्टीकोनाचा अर्थ

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10**
- अ) वर्गात बहुभाषिक आणि बहु-सांस्कृतिक विद्यार्थ्यांशी व्यवहार करताना शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) दैनंदिन जीवनावर विज्ञान आणि गणिताचा प्रभाव स्पष्ट करा.
- प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) 15**
- अ) राष्ट्रीय विकासासाठी शिक्षणाची भूमिका
- ब) विविध शालेय विषयांमधील परस्परसंबंध
- क) विज्ञान आणि गणिताचे परस्परावलंबन
- ड) विविध सामाजिक शास्त्र विषयांचे परस्परावलंबन

Seat No.	
-----------------	--

Set **P**

B.Ed. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
CURRICULAR AREA –B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Understanding Disciplines and Subjects (1/2) (19502103)

Day & Date: Monday, 22-04-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. 05

- 1) The concept of education includes _____.
 - a) to develop inherent qualities of persons by awareness
 - b) to nurturing
 - c) to make change by rites
 - d) above all
- 2) A sense of universal brotherhood means _____.
 - a) International Understanding
 - b) National Integration
 - c) Peace
 - d) Secure
- 3) The literary genre of _____ in language was enriched by the interrelationship between geography and language.
 - a) Travelogue
 - b) Tantakavya
 - c) Legend
 - d) Story
- 4) Science was first taught in England in _____.
 - a) 1813
 - b) 1812
 - c) 1816
 - d) 1820
- 5) In a modern age concept of geography is related to all subject, so it is called as _____.
 - a) Geomorphology
 - b) Human Science
 - c) Environmental Science
 - d) Unifying Science

Q.2 Answer the following questions. 10

- a) Emergence of Education as a subject.
- b) Meaning of Interdisciplinary approach.

Q.3 Answer the following questions (Any One) 10

- a) Explain the Role of teacher while dealing with Multi-lingual and multi-cultural students in the classrooms.
- b) Explain the Impact of science & mathematics on day to day life

Q.4 Write short notes. (Any Three)

- a)** Role of Education for national development
- b)** Interrelation among various school subjects
- c)** Interdependence of Science and Mathematics
- d)** Interdependence of various social science subjects

10) मानसशास्त्र म्हणजे ——— होय.

अ) मनाचे शास्त्र

ब) वर्तनाचे शास्त्र

क) आत्म्याचे शास्त्र

ड) अबोधवस्थेचे शास्त्र

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा

अ) विचारप्रक्रियेची संकल्पना व त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. **05**

ब) अध्ययन म्हणजे काय? अध्ययनावर परिणाम करणारे घटक कोणते ते स्पष्ट करा. **05**

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा

अ) अध्ययन अध्यापनाचा ज्ञानरचनावादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा. **05**

ब) गार्डनर यांची बहुविध बुद्धिमत्ता स्पष्ट करा. **05**

प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) **15**

अ) व्यक्तिमत्त्व म्हणजे काय ते सांगून व्यक्तिमत्त्वाचे स्वरूप स्पष्ट करा. आणि व्यक्तिमत्त्व विकासात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) अध्यापनाची संकल्पना वैशिष्ट्ये आणि अध्ययन-अध्यापनाचा संबंध स्पष्ट करा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) **15**

अ) वर्गातील वर्गसमूह गतिमानता म्हणजे काय? वर्गसमूह गतिमानतेचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) शैक्षणिक मानसशास्त्र म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व आणि मर्यादा स्पष्ट करा आणि 'निरीक्षण' या शैक्षणिक मानसशास्त्राची पद्धत स्पष्ट करा.

प्र.6 टिपा लिहा (कोणत्याही चार) **20**

अ) अध्ययनार्थ्यांचे मानसिक आरोग्य राखण्यात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) फ्लॅडर्सचे वर्गातील आंतरक्रियांचे विश्लेषण करा.

क) अध्यापन एक व्यवसाय.

ड) नेतृत्व संकल्पना स्पष्ट करा आणि नेतृत्व विकासासाठी शाळेत कार्यक्रम सुचवा.

इ) सहकार्यात्मक अध्ययनाचा व्यवहारात्मक मार्ग स्पष्ट करा.

Seat
No.

B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Learning and Teaching (BED1201)

Day & Date: Thursday, 25-04-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Chose the correct alternative**10**

- 1) _____ stated interactive analysis method.
 - a) Thorndike
 - b) Gange
 - c) Flander
 - d) Rojer
- 2) Mostly human learning takes place due to observation of others' this opinion is of _____.
 - a) Bandura
 - b) Gange
 - c) Asubel
 - d) Skinner
- 3) By sociometry technique one can study _____.
 - a) Forgetting
 - b) Motivation
 - c) Imagination
 - d) Group dynamic
- 4) Two factor theory of intelligence stated by _____.
 - a) Spearman
 - b) Thorndike
 - c) Gardner
 - d) None of these
- 5) _____ is important in constructivist approach of teaching and learning.
 - a) Textbook
 - b) Action
 - c) Self-experience
 - d) Reference book
- 6) _____ is not an important factor of learning.
 - a) Skill
 - b) Uniform
 - c) Knowledge
 - d) Values
- 7) Community Means _____.
 - a) A group of more than two people
 - b) People who come together on a special occasion
 - c) A group of two people
 - d) Long lasting organised group
- 8) Intelligence Quotient of Suresh is 90 then _____ the following category he belongs.
 - a) superior
 - b) very Superior
 - c) general
 - d) genius
- 9) Biological factory affects on the personality is _____.
 - a) Society
 - b) Endocrine Galnds
 - c) School
 - d) Culture
- 10) Psychology means _____.
 - a) Science of Mind
 - b) Science of Behaviour
 - c) Science of Soul
 - d) Science of Unconscious

- Q.2 Answer the following questions in short.**
- a) Explain the concept of Thinking Process and its importance. **05**
 - b) What is Learning? What factors affecting on the learning explain it. **05**
- Q.3 Answer the following questions in short.**
- a) Explain the constructivist approach to teaching and learning. **05**
 - b) Explain Gardner's theory of multiple intelligence. **05**
- Q.4 Answer the following questions. (Any One)** **15**
- a) What is Personality? Explain the nature of it and explain the role of teacher in the development of personality.
 - b) Explain the concept of teaching, characteristics and relation of teaching and learning.
- Q.5 Answer the following questions. (Any One)** **15**
- a) What is group Dynamics in the classroom? What are the different study methods of Group Dynamics? Explain it in detail?
 - b) What is Educational Psychology? Explain its importance and limitations and explain the educational psychology method of 'observation'.
- Q.6 Write short notes. (Any Four)** **20**
- a) Explain the role of teacher in keeping good mental health of learner.
 - b) Analysis of Flander's classroom introduction.
 - c) Teaching as a profession.
 - d) Explain the concept of leadership and state the programs for developing leadership in schools.
 - e) Explain the Co-operative learning as a modes of Transaction.

- 8) सार्वजनिक क्षेत्रातील व्यवस्थापनात, खाजगी व्यक्तीचा सहभाग करून घेण्याच्या प्रक्रियेस ---- म्हणतात.
 अ) खाजगीकरण
 ब) जागतिकीकरण
 क) उदारीकरण
 ड) वरील सर्व
- 9) सामाजिकीकरण ही ---- प्रक्रिया आहे.
 अ) सामाजिक समारंभातील सहभागाची
 ब) पूर्वजांच्या संपादनाची माहिती करून घेण्याची
 क) सामाजिक सवयी, दृष्टीकोन, मूल्यांची अध्ययनाची
 ड) सामाजिक नीतिनियमांना आव्हान देण्याची
- 10) भारतीय समाजाचे ---- हे अद्वितीय वैशिष्ट्ये मानले जाते.
 अ) एकतेत विविधता
 ब) विविधतेत एकता
 क) वांशिक विविधता
 ड) आर्थिक विविधता

- प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10
 अ) विद्यार्थ्यांच्या सामाजिकीकरणात कुटुंब, शाळेची भूमिका स्पष्ट करा.
 ब) शिक्षणाची घटनात्मक मूल्ये स्पष्ट करा.
- प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10
 अ) मॅकॉले विवरणाच्या शिक्षणावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
 ब) त्रिभाषा सूत्र स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) 15
 अ) सामाजिक विविधता म्हणजे काय? व्यक्तिगत आणि भाषिक विविधता स्पष्ट करा.
 ब) खाजगीकरण म्हणजे काय? खाजगीकरणाचा दुर्लक्षित गटावर झालेला प्रभाव स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 15
 अ) भारतीय राज्यघटनेची प्रास्ताविका म्हणजे काय? मुलभूत कर्तव्ये स्पष्ट करा.
 ब) आर. टी. ई.-2009 ची गरज व जबाबदाऱ्या सांगा व एन. ई. पी. -2020 ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.6 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) 20
 अ) शालेय शिक्षणासाठी आर्थिक वाटप
 ब) जागतिकीकरणाचे फायदे
 क) वूड्चा खलिता
 ड) शिक्षणाशी संबंधित घटनात्मक कलमे
 इ) शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण

Seat No.	
-----------------	--

B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
CURRICULAR AREA - A: PERSPECTIVES IN EDUCATION
Contemporary India and Education (BED1202)

Day & Date: Saturday, 27-04-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions.

10

- 1) Indian constituent members in the preamble of the constitution of the India secure _____ justice to all
 - a) Religious, cultural and linguistic
 - b) Social, economic and political
 - c) Economic, religious and racial
 - d) political, religious and cultural
- 2) The directive principles of state polices have been mentioned from _____ to _____ in the 4th schedule of the constitution of India.

a) 36 to 51	b) 14 to 18
c) 12 to 35	d) 25 to 28
- 3) _____ commission recommended to establish multipurpose schools.
 - a) National Educational Policy -1986
 - b) Mudaliyar -1952-53
 - c) National Educational Policy -2020
 - d) NCF- 2005
- 4) The Charter of Indian Education is called _____.

a) Wood's Despatch	b) Maculay Minute
c) Lord Curzon	d) Sadlar
- 5) Establishment of Navodaya Vidyalaya is recommended in the policy of _____.

a) NEP-2020	b) NEP-1986
c) NCF-2005	d) RTE-2009
- 6) Globalization has started from _____ factor

a) Educational	b) Trade
c) Cultural	d) Agricultural
- 7) The provision in the constitution to pay careful alternation to marginalized group of specially educational facilities of women, Scheduled caste & Scheduled tribe has been made in _____.

a) Article -41	b) Article -45
c) Article -46	d) Article - 101
- 8) In public sector management, the process of involving private individuals is called _____.

a) privatization	b) Globalization
c) liberalization	d) Above all

- 9) Socialization is process of _____
- a) Participation in the social ceremonies
 - b) To know the accomplishments of ancestors
 - c) Learning of social habits, attitudes and values
 - d) Challenges the rules and norms of social systems
- 10) _____ is the unique peculiarity of the Indian society.
- a) Diversity in Unity
 - b) Unity in diversity
 - c) Racial diversity
 - d) Economical diversity

Q.2 Answer the following questions. 10

- a) Explain the role of family, school on the socialization of students.
- b) Explain the constitutional values of education

Q.3 Answer the following questions. 10

- a) Explain the impact of Macaulay Minute on Education.
- b) Explain three Language formula

Q.4 Answer the following questions. (Any one) 15

- a) What is Meant by social diversity? Explain the individual and language diversity.
- b) What is meant by Privatization? Explain the Impact of Privatization on Marginalized Group

Q.5 Answer the following questions. (Any one) 15

- a) What is meant by Preamble of Indian Constitution? Explain the Fundamental Duties.
- b) State the need and responsibilities of RTE -2009 and Explain the Features of NEP -2020

Q.6 Write Short Note on (Any Four). 20

- a) Financial Allocation for school education
- b) Benefits of Globalization
- c) Woods dispatch
- d) Constitutional Articles related to education
- e) Universalization of education

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One –Part- I
Marathi (BED1203)

Day & Date: Tuesday, 30-04-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 रिकाम्या जागा भरा.

05

- 1) — हे मराठी विषय संघटनेचे कार्य नाही.
 अ) दृक्-श्राव्य साधनांची निर्मिती करणे.
 ब) चर्चासत्राचे आयोजन करणे.
 क) विद्यार्थ्यांना मराठी विषयाची गोडी लावणे.
 ड) तज्ज्ञांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करणे.
- 2) पदय अध्यापनाचे पुढीलपैकी — हे उद्दिष्ट आहे.
 अ) सौंदर्याभिरुची
 ब) आनंदप्राप्ती
 क) सद्भिरुची
 ड) वरील सर्व
- 3) भौगोलिक व स्थानिक परिस्थितीनुसार वैशिष्ट्यपूर्ण बोलली जाणारी त्या प्रदेशातील भाषा म्हणजेच — होय.
 अ) बोलीभाषा
 ब) व्यक्तिगत बोली
 क) प्राचीन भाषा
 ड) परकीय भाषा
- 4) एखादया समस्येवर अनेक उपाय शोधून काढण्यासाठी — या पध्दतीचा उपयोग केला जातो.
 अ) बुद्धिमंथन
 ब) परिसंवाद
 क) प्रकल्प
 ड) चर्चा
- 5) दूरदर्शन हे मातृभाषा अध्यापनाचे — साधन आहे.
 अ) दृक्
 ब) दृक्-श्राव्य
 क) श्राव्य
 ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) गद्य अध्यापनाचे उद्देश व महत्व सांगा. **05**
- ब) मराठी भाषेचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये सांगा. **05**

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

10

- अ) मातृभाषा अध्यापनाची साधने कोणती ते सांगून कोणत्याही चार साधनांचा वापर तुम्ही कसा कराल ते स्पष्ट करा.
- ब) मातृभाषा अध्यापनाच्या कथन व प्रकल्प पध्दती विषयी सविस्तर माहिती लिहून गुणदोष सांगा.

प्र.4 टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) मराठी विषय शिक्षकापुढील आव्हाने व उपाय.
- ब) व्यक्तिगत विकासाचे साधन म्हणून मातृभाषेचे महत्त्व.
- क) मराठी विषयाचा संस्कृत विषयाशी सहसंबंध.
- ड) नाटयीकरण तंत्राचे महत्त्व सांगा.

- प्र.4 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई तीन)
- अ) पद्य शिक्षा के उद्देश्य
 - ब) जनसंचार माध्यम का महत्त्व
 - क) वाचन कौशल का स्वरूप एवं लाभ
 - ड) हिंदी भाषा का महत्त्व

Seat No.	
---------------------	--

B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One –Part- I
English (BED1205)

Day & Date: Tuesday, 30-04-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 05

- 1) _____ is a key to all the store-house of knowledge.
 - a) Marathi
 - b) Hindi
 - c) English
 - d) Sanskrit
- 2) The skill of _____ includes reading with proper stress, pronunciation, intonations and with pauses.
 - a) Writing
 - b) Reading
 - c) Speaking
 - d) Listening
- 3) _____ develops fluency in speech.
 - a) Direct method
 - b) Translation method
 - c) Bilingual method
 - d) Eclectic method
- 4) Dictionary is useful as _____ in English.
 - a) Method
 - b) Approach
 - c) Skill
 - d) Learning Resource
- 5) Prefixes and suffixes are the types of _____.
 - a) Phonemes
 - b) Morphemes
 - c) Syntax
 - d) Semantics

Q.2 Answer the following questions. 10

- a) State the objectives of teaching English at secondary level.
- b) State the structure of English.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain the various methods of teaching English at secondary level.
- b) Explain the concept of morphemes and syntax.

Q.4 Write short notes. (Any Three) 15

- a) Life skills to be inculcated through English Teaching
- b) Features of English Syllabus
- c) Language laboratory
- d) Phonemes

- ब) समवाय म्हणजे काय? गणित विषयाचा इतर शालेय विषयांशी समवाय कसा जोडाल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) रामानुजन यांचे गणितातील योगदान स्पष्ट करा.
ब) तुम्ही तुमच्या शाळेत गृहपाठ या तंत्राचा प्रभावी उपयोग कसा कराल ते स्पष्ट करा.
क) गणित मंडळाची कार्ये लिहा.
ड) पुर्णाकांची बेरीज व वजाबाकी तुम्ही इयत्ता सहावीला कशी शिकवाल?

Seat
No.

B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One – Part - I
Mathematics (BED1206)

Day & Date: Tuesday, 30-04-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks. 05

- 1) _____ is not a characteristic of Mathematics subject.
 - a) Preciseness
 - b) Manmade Science
 - c) Neatness
 - d) Logical Thinking
- 2) 'Student tells properties of triangle. Here, this is a specification of _____ objective.
 - a) Knowledge
 - b) Understanding
 - c) Application
 - d) Skill
- 3) For developing students study habits _____ technique is more effective.
 - a) Supervised Study
 - b) Revision
 - c) Drill
 - d) Home work
- 4) Instructional material _____ is a real friend of mathematics teacher.
 - a) Blackboard
 - b) Model
 - c) Chart
 - d) Epidiascope
- 5) A point $(-7/2, -6)$ lies in _____ quadrant.
 - a) First
 - b) Second
 - c) Third
 - d) Fourth

- Q.2**
- a) Explain uses of various boards in teaching of Mathematics. **05**
 - b) How will you teach formula of simple interest to standard eight in mathematics. **05**

Q.3 Answer the following question (Any One) 10

- a) Explain various methods of teaching of mathematics. Explain inductive method in teaching of mathematics according to following points.
 - 1) Nature
 - 2) Example
 - 3) Merits demerits

OR

- b) What is meant by correlation? Explain how you will correlate Mathematics subject with other school subjects.

Q.4 Write Short Notes (Any Three) 15

- a) Explain the contribution of Ramanujan in mathematics.
- b) Explain how you will organize home work in the teaching of mathematics.
- c) Write functions of mathematics club.
- d) Explain how you will teach addition and subtraction of integers for VI standard.

Seat
No.

B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One – Part - I
Urdu (BED1207)

Day & Date: Tuesday, 30-04-2024

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

05

سوال نمبر 1. مندرجہ ذیل کی خانہ پُری کیجیے۔

1) "زلزلہ" اس سبق کو پڑھاتے وقت۔۔۔۔۔ مضمون سے رابطہ رکھنا ہو گا۔

(A) انگریزی۔

(B) تاریخ۔

(C) جغرافیہ۔

(D) سائنس۔

2) کلاس کا تدریسی مقصد۔۔۔۔۔ ہے۔

(A) علم۔

(B) مہارت۔

(C) سمجھ۔

(D) ان میں سے سبھی۔

3) اردو زبان کی تدریس میں۔۔۔۔۔ Strategy کے طور پر استعمال کیا جاتا ہے

Co-operative Learning (A)

Constructivism (B)

Collaborative Learning (C)

(D) ان میں سے سبھی۔

4) وسائل تعلیم کی۔۔۔۔۔ قسمیں ہیں۔

(A) دو۔

(B) تین۔

(C) چار۔

(D) پانچ۔

5) مرزا غالب کی پیدائش۔۔۔۔۔ میں ہوئی۔

(A) آگرہ۔

(B) دہلی۔

(C) لکھنؤ۔

(D) پٹنہ۔

05

سوال نمبر 2. (الف) "اردو کمرہ" پر روشنی ڈالیے۔

05

(ب) قومی اور بین القوامی سطح پر اردو کی اہمیت بیان کیجیے

10

- سوال نمبر 3. مندرجہ ذیل کے سوالات کے جوابات دیجیے (کوئی ایک)
- (1) اُردو مضمون کا دیگر مختلف مضامین سے رابطہ کس طرح سے رکھیں گے؟
 - (2) اُردو کے مختلف طریقہ تدریس واضح کیجیے

15

- سوال نمبر 4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصر میں دیجیے (کوئی تین)
- (1) ڈاکٹر علامہ اقبال کی تعلیمی خدمات بیان کیجیے۔
 - (2) اُردو تدریس میں کون کون سے وسائل تعلیم کا استعمال کیا جاتا ہے۔
 - (3) NCF. 2005 کا اُردو کے تعلق سے وضاحت کیجیے۔
 - (4) اُردو کے مختلف Techniques بتائیے۔

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

- अ) विज्ञान अध्यापनात दृक श्राव्य साधनाचे महत्त्व
- ब) प्रकल्प पध्दती पायऱ्या
- क) शास्त्रज्ञ न्यूटन यांचे योगदान
- ड) विद्यार्थ्यांमध्ये वैज्ञानिक दृष्टीकोन रुजवण्यासाठी विज्ञान मंडळाची भूमिका

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject Two – Part - I
General Science (BED1209)

Day & Date: Thursday, 02-05-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks. 05

- 1) Science is based on number of _____.

a) experiments	b) observation
c) activities	d) examples
- 2) Student writes that the chemical reaction of photosynthesis is correlation between _____ branches.

a) biology and physic	b) physics and chemistry
c) biology and geology	d) biology and chemistry
- 3) To explain the structure of the brain _____ is an effective aid.

a) Board	b) Chart
c) Picture	d) Model
- 4) For the teaching of refraction and reflection of light in the class room, _____ method is useful.

a) Lecture	b) Demonstration
c) Group Discussion	d) Experiment Method
- 5) To develop practical skill among the students _____ is helpful.

a) science hall	b) science club
c) laboratory	d) library

Q.2 Answer the following questions. 05

- a) Write the general objectives of teaching science. 05
- b) Write the maxims of teaching science. 05

Q.3 Answer the following question (Any One) 10

- a) What is the need of Science laboratory? Suggest the design for ideal science laboratory. Write about the equipment and safety precautionary measures.
- b) What are the methods for teaching science? Write about planning, role of teacher, its merits and demerits of demonstration method.

Q.4 Answer the following questions. (Any Three) 15

- a) Importance of audio-visual aids in teaching science
- b) Steps of project method
- c) Write the contribution of Newton
- d) Role Science club to inculcate the scientific temper among students.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) मराठा सत्तेच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.
- ब) सहकार्यात्मक अध्यापनाचे फायदे स्पष्ट करा.
- क) इतिहासाचे मानवी जीवनातील महत्व स्पष्ट करा.
- ड) इतिहास दालनाची गरज स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) प्राथमिक व्यवसाय
- ब) भूगोलाची आधुनिक संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) भूगोल अध्यापनाची सूत्रे स्पष्ट करा.
- ड) अध्ययन अनुभवाचे प्रकार स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Learning and Teaching (19502201)

Day & Date: Thursday, 25-04-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Chose the correct alternative

10

- 1) _____ method is most subjective for the study of behaviour in educational Psychology.
 - a) Observation
 - b) Experimental
 - c) Case study
 - d) Introspection
- 2) Abraham Maslow has given _____ needs as the lowest need in his hierarchy.
 - a) Safety
 - b) Love and belonging
 - c) Physiological
 - d) Self-Actualization
- 3) In Gagne's hierarchical theory of learning _____ is the fifth level of learning.
 - a) Learning of principle
 - b) Concept learning
 - c) Problem solving
 - d) Multiple discrimination
- 4) Guilford theory of intelligence, content have _____ factors.
 - a) 6
 - b) 3
 - c) 4
 - d) 5
- 5) _____ Stated the concept of mental age.
 - a) Guilford
 - b) Binet
 - c) Stern
 - d) Terman
- 6) In Flander's interaction analysis categories, _____ groups are related to teacher's behaviour.
 - a) Seven
 - b) Two
 - c) Four
 - d) Three
- 7) _____ is highest order psychological group.
 - a) Crowd
 - b) Club
 - c) Community
 - d) Family
- 8) Psychologist _____ is related to Behaviouristic school.
 - a) Watson
 - b) Jean Piaget
 - c) Carl Rogers
 - d) Kohler
- 9) Common goals, interests and ideals is the characteristics of group.
 - a) Crowd
 - b) Audience
 - c) Club
 - d) None of these
- 10) _____ attention is best type of attention for learning.
 - a) Involuntary
 - b) Habitual
 - c) Voluntary
 - d) None of these

- Q.2 Answer the following questions.**
- a) Explain merits and demerits of experimental method in educational psychology. **05**
 - b) Explain the educational importance of memory. **05**
- Q.3 Answer the following questions.**
- a) Explain Co-operative learning as a modes of transaction of teaching. **05**
 - b) Explain relation between teaching and learning. **05**
- Q.4 Answer the following questions (Any One)** **15**
- a) Explain Albert Bandura's theory of learning. Explain in detail how you will use Bandura's learning theory in developing student's personality.
 - b) Explain the concept of intelligence. Explain the multifactor and Guilfor's theory of intelligence.
- Q.5 Answer the following questions (Any One)** **15**
- a) Explain Flanders interaction analysis system. Explain how you will interpret Flanders interaction analysis matrix.
 - b) Explain various types of programmed learning technique. Explain various steps of programmed learning technique in your teaching?
- Q.6 Write short notes. (Any Four)** **20**
- a) Explain factors affecting learning related to school.
 - b) Explain the concept of adjustment and maladjustment.
 - c) Explain characteristics of social group.
 - d) Explain meaning and importance of educational psychology.
 - e) Explain Teacher competency and effectiveness

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Contemporary India and Education (19502202)

Day & Date: Saturday, 27-04-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions:

10

- 1) _____ is the level of social diversity.
 - a) Religion
 - b) Castes
 - c) Tribes
 - d) Above all
- 2) _____ has not an important role in the socialization of students.
 - a) School
 - b) Money
 - c) Family
 - d) Society
- 3) There are _____ fundamental duties in an Indian constitution.
 - a) 9
 - b) 11
 - c) 13
 - d) 15
- 4) India is nor a _____ country.
 - a) Republic
 - b) Autocratic
 - c) Democratic
 - d) Socialist
- 5) _____ is the fundamental law of our country.
 - a) Constitution
 - b) Elections
 - c) Culture
 - d) Governance
- 6) Nayee Talim was stated by _____.
 - a) Swami Vivekanand
 - b) Mahatma Phule
 - c) Lokmanya Tilak
 - d) Mahatma Gandhi
- 7) _____ is the post-independence period policy.
 - a) Wood's Dispatch
 - b) Nayee Talim
 - c) Mudaliar Commission
 - d) Mecauly's Report
- 8) The full form of NCF is _____.
 - a) National Content Framework
 - b) National Curriculum Framework
 - c) New Curriculum Framework
 - d) New Content Framework
- 9) There is impact of _____ on marginalized group.
 - a) Liberalization
 - b) Globalization
 - c) Privatization
 - d) Above all
- 10) Three Language Formula was stated by _____.
 - a) Mudaliar Commission
 - b) Kothari Commission
 - c) NCF 2005
 - d) NEP 2020

- Q.2 Write short answers.**
- a) State the concept of social diversity. **05**
 - b) State any two fundamental rights in Indian constitution. **05**
- Q.3 Write short answers.**
- a) State the features of National Education Policy 1986. **05**
 - b) State the impact of Privatization on marginalized group. **05**
- Q.4 Answer the following Question (Any One) 15**
- a) Explain the concept of socialization and role of family, school and society on the socialization of students.
 - b) Explain the Constitutional Articles related to Education.
- Q.5 Answer the following Question (Any One) 15**
- a) Explain the concept, need and responsibilities of RTE 2009.
 - b) Explain the Education of Marginalized group in Indian Society.
- Q.6 Write Short Note on (Any Four) 20**
- a) Three Language formula
 - b) Mid-day meal Scheme
 - c) Directive principles of state policies
 - d) Challenges of diversity for universalization of education.
 - e) Characteristics of Naye Talim

प्र.4 टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) मराठी व इंग्रजी भाषेचा सहसंबंध.
- ब) कृतिसंशोधन आराखडा लेखनाचे महत्व सांगा.
- क) भाषण कौशल्य विकासासाठी उपक्रम सुचवा.
- ड) मराठी भाषेची सदयस्थिती स्पष्ट करा.

प्र.4 टिप्पणियाँ लिखिए। (कोई तीन)

- अ) छात्र के भाषिक विकास में परिवार की भूमिका।
- ब) माध्यमिक स्तर पर हिन्दी अध्यापन के उद्देश्य।
- क) भाषा शिक्षा में निदानात्मक शिक्षा का महत्व बताईए।
- ड) कृति अनुसंधान की प्रमुख सीढियाँ स्पष्ट कीजिए।

प्र.4 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणत्याही तीन)

- अ) युक्लिडचे गणितातील योगदान स्पष्ट करा.
- ब) तुम्ही तुमच्या शाळेत पर्यवेक्षित अभ्यास या तंत्राचा प्रभावी उपयोग कसा कराल ते स्पष्ट करा.
- क) गणित प्रश्न मंजुषा व गणित जत्रेचे आयोजन कसे कराल?
- ड) गुणोत्तर या संकल्पनेची प्रस्तावना इयत्ता सातवीला कशी कराल स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One –Part- I
Mathematics (19502206)

Day & Date: Tuesday, 30-04-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks. 05

- 1) _____ is not a characteristic of Mathematics subject.

a) Preciseness	b) Manmade Science
c) Simple	d) Logical Thinking
- 2) 'Student compares two laws of indices'. Here, this is a specification of _____ objective.

a) knowledge	b) understanding
c) application	d) skill
- 3) In a teaching of geometrical constructions _____ technique is more effective.

a) Supervised Study	b) Revision
c) Drill	d) Home work
- 4) The _____ method is used to verify the formula in mathematics.

a) Inductive	b) Deductive
c) Analysis	d) Synthesis
- 5) _____ is an example of linear equation.

a) $3x + 5$	b) $9y^2 - 4$
c) $8x + 5y^3$	d) $4y^4$

Q.2 a) Explain the nature of the Mathematics subject. **05**
 b) Explain Algebra is a generalized Arithmetic. **05**

Q.3 Answer the following question (Any One) 10

- a) Explain various methods of teaching of mathematics. Explain deductive method in teaching of mathematics according to following points.
 - 1) Nature
 - 2) Example
 - 3) Merits demerits
- b) Explain how you will organize mathematics lab and Mathematics club in your school. How you will organize various programme by mathematics club in your school?

Q.4 Write short notes (Any Three) 15

- a) Explain the contribution of Euclid in mathematics.
- b) Explain how you will organize supervised study in the teaching of mathematics.
- c) How you will organize Mathematics Quiz and mathematics fair?
- d) Explain how will you introduce concept of ratio for VII standard.

Seat
No.

B.Ed. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One –Part- I
Urdu (19502207)

Day & Date: Tuesday, 30-04-2024

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

05

سوال نمبر 1. مندرجہ ذیل کی خانہ پُری کیجیے۔

1) ریاست مہاراشٹر میں اُردو بولنے والوں کی تعداد ----- نمبر پر ہے۔

(A) دو۔

(B) تین۔

(C) چار۔

(D) ان میں سے نہیں۔

2) تدریسی مقاصد کی تشریح ----- پر منحصر ہے۔

(A) علم۔

(B) مہارت۔

(C) دلچسپی۔

(D) ان میں سے سبھی۔

3) آخری میں سبق کا موضوع اور پہلے تفصیل سے وضاحت پہ م----- ماڈل میں شمار ہوتا ہے۔

Advance Organizer Model (B)

Role Play Model (A)

(C) Concept Attainment Model

(D) ان میں سے سبھی۔

4) سرسید احمد خان نے ----- قائم کی۔

Technical Society (B)

Scientific Society (A)

(D) ان میں سے نہیں

Modern Society (C)

5) اُردو دن ----- کے وقت منایا جاتا ہے۔

(A) 11 فروری۔

(B) 9 فروری۔

(C) 12 فروری۔

(D) 10 نومبر۔

05

سوال نمبر 2. (الف) اُردو کا رابطہ کسی دو مضامین کس طرح کریں گے بتائیے۔

05

(ب) نصاب میں شمار کسی دو حکمتِ عملی کی معلومات دیجیے۔

10

سوال نمبر 3. مندرجہ ذیل کے سوالات کے جوابات دیجیے (کوئی ایک)

- (1) اُردو کمرے کی اہمیت اور ضرورت بتا کر اُردو کمرے کا ڈانچہ کس طرح کا ہونا چاہیے۔ بتائیے۔
- (2) کسی ایک شاعر کی نصاب سے تعلق اُردو مضمون کے تعلق سے خدمات بیان کیجیے۔

15

سوال نمبر 4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصر میں دیجیے (کوئی تین)

- (1) قومی یکجہتی میں اُردو کی اہمیت اور کردار بتائیے۔
- (2) تدریسی وسائل کون کون سے ہیں؟ بتائیے۔
- (3) تدریسی اصول کون کون سے ہیں؟ بتائیے۔
- (4) نصاب میں اُردو کا مقام اور اُسکی اہمیت واضح کیجیے۔

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject Two – Part - I
General Science (19502209)

Day & Date: Thursday, 02-05-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

05

- 1) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान हे ---- च्या उपपत्तीवर आधारित आहे.
 अ) ब्रुनर
 ब) आसुबेल
 क) हिल्डा टाबा
 ड) शेफल
- 2) स्वयंशोधन पध्दतीचे जनक ---- हे आहेत.
 अ) एच.ई.आर्मस्ट्रॉंग
 ब) किल पॅट्रिक
 क) हर्बट
 ड) डार्विन
- 3) 'अणू संरचना' या आशयाच्या अध्यापनासाठी सर्वात उपयुक्त शैक्षणिक साधन ---- हे आहे.
 अ) आकृती
 ब) तक्ता
 क) आलेख
 ड) प्रतिकृती
- 4) 'जमिनीची रचना' या घटकाचे अध्यापन करताना ---- या विषयाशी समवाय साधता येतो.
 अ) रसायनशास्त्र
 ब) भौतिकशास्त्र
 क) भूगोल
 ड) भूमिती
- 5) ---- या आयोगाने 'शास्त्र' हा विषय सक्तीचा विषय म्हणून शिकवावा अशी शिफारस केली.
 अ) मुदलियार आयोग
 ब) डॉ. राधाकृष्णन
 क) डॉ. कोठारी आयोग
 ड) ताराबाई समिती

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) शास्त्र प्रयोगशाळेची शास्त्र विषयाच्या अध्यापनातील गरज व महत्व स्पष्ट करा. 05
- ब) पृच्छा प्रशिक्षण प्रतिमानाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा. 05

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

10

- अ) शास्त्र अध्यापनाची प्रकल्प पध्दती पुढील मुद्द्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. पायऱ्या, शिक्षक भूमिका, फायदे व तोटे

किंवा

- ब) समवायाचा अर्थ सांगून शास्त्र शाखांतर्गत समवाय कसा साधाल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.4 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) न्यूटन यांचे विज्ञानातील योगदान
- ब) संकल्पना आराखडा
- क) विज्ञान मंडळ – महत्त्व व विविध उपक्रम
- ड) 'गतीचे प्रकार' – हा आशय इ. 9 वी. स शिकवताना देणारे अध्ययन अनुभव

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject Two – Part - I
General Science (19502209)

Day & Date: Thursday, 02-05-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Fill in the blanks.** **05**
- 1) Concept attainment model of teaching is based on the _____ theory.
 - a) Bruner's
 - b) Asubel's
 - c) Hilda-Taba's
 - d) Shefel's
 - 2) Heuristic method is introduced by _____.
 - a) H.E. Armstrong
 - b) Kill Patrik
 - c) Herbart
 - d) Darwin
 - 3) For the teaching content 'Atomic structural' most appropriate teaching aid is _____.
 - a) Diagram
 - b) Chart
 - c) Graph
 - d) Model
 - 4) Topic 'Structure of Soil' can be correlated with _____ subject during teaching.
 - a) Chemistry
 - b) Physics
 - c) Geography
 - d) Geometry
 - 5) _____ commission recommended that 'Science Subject' should be teachers as a compulsory subject.
 - a) Mudliyar commission
 - b) Dr. Radha Krushanan
 - c) Dr. Kothari Commission
 - d) Tarabai Committee
- Q.2 Short answer type questions.**
- a) Explain the need and importance of science laboratory in teaching of science subject. **05**
 - b) Explain the steps of inquiry Training Model. **05**
- Q.3 Answer the following question (Any One)** **10**
- a) Explain project method of teaching science with reference to following points. – Steps, role of teacher, merits and demerits.
 - b) What is meant by Co-relation? Explain the Co-relation within science with suitable example.
- Q.4 Write Short Notes (Any Three)** **15**
- a) Contribution of Newton in science
 - b) Concept Mapping
 - c) Science club- Importance and various activities
 - d) Learning experience provided in teaching of 'Types of Motion' to std 9th.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) इतिहास अध्यापनात प्रतिकृती व तक्त्यांचा उपयोग कसा कराल?
- ब) सहकार्यात्मक अध्यापनाचे फायदे स्पष्ट करा.
- क) इतिहासाचे मानवी जीवनातील महत्व स्पष्ट करा.
- ड) मराठा सत्तेच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

B.Ed. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject Two –Part- I
History (19502210)

Day & Date: Thursday, 02-05-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. 05

- 1) Brainstorming is the type of _____ Techniques of history teaching.
 - a) Discussion
 - b) Assignment
 - c) Map reading
 - d) Field work
- 2) _____ is not a primary Source of historiography.
 - a) Coins
 - b) Bakhari
 - c) Costume
 - d) Toys
- 3) V.K. Rajwade stated types of History _____.
 - a) According to Social Factors
 - b) According to Period
 - c) According to Regional
 - d) Above all
- 4) The foundation of Mughal Empire was put by _____.
 - a) Akbar
 - b) Babar
 - c) Shahajan
 - d) Aurangzeb
- 5) Advance organizer model of teaching is based on theory of _____.
 - a) Dr. Asubel
 - b) Jerom Bruner
 - c) Bruce Joyce
 - d) Jorge Shefal

Q.2 Answer the following.

- a) Explain the rights of citizen as per Constitution of India. 05
- b) How will you Co-relation geography with history. 05

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- a) State the need and Importance of History room.
- b) What are the various methods of teaching history? How will you use the discussion method in history teaching?

Q.4 Write short Notes. (Any Three) 15

- a) How will you use models and charts in teaching of history?
- b) Explain the advantages of co-operative learning.
- c) Explain the Importance of history in human life.
- d) Explain the causes of Marathas Rise

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject Two - Part- I
Geography (19502211)

Day & Date: Thursday, 02-05-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 05

- 1) विद्यार्थी भूकंपाची कारणे स्पष्ट करतो. सदर उद्दिष्टाचे स्पष्टीकरण — शी संबंधित आहे.
 अ) ज्ञान ब) आकलन
 क) उपयोजन ड) कौशल्य
- 2) खालील — प्रतिमानात शिक्षक अगोदर उदाहरणांचा वापर पाठाचे नाव प्राप्त करण्यासाठी करतात.
 अ) संकल्पना प्राप्ती ब) अग्रत संघटक
 क) भूमिका पालन ड) यापैकी नाही
- 3) पाठयक्रमात — हे भूगोलाचे श्राव्य व दृक साधन आहे.
 अ) दूरदर्शन ब) संगणक
 क) मोबाईल ड) वरीलपैकी सर्व
- 4) व्यवसायाचे — प्रकार आहेत.
 अ) चार ब) तीन
 क) दोन ड) पाच
- 5) — हे मुख्य अक्षवृत्त आहे.
 अ) मकरवृत्त ब) कर्कवृत्त
 क) विषुववृत्त ड) वरील सर्व

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10

- अ) भूगोल विषयाचे समवाय कोणत्याही एका इतर विषयाशी कसा साधाल?
- ब) ज्ञानरचनावादाचे भूगोलामधील उपयोग सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10

- अ) भूगोलामध्ये GIS व GPS चे उपयोग व महत्त्व लिहा.
- ब) भूगोलाचे अर्थ, स्वरूप, महत्त्व व आधुनिक संकल्पना स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही तीन)
- अ) भूगोलाच्या प्रादेशिक अध्यापन पध्दतीचे फायदे व तोटे लिहा.
 - ब) पर्जन्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - क) व्यवसायाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
 - ड) कोणत्याही एका भूगोल अध्यापनाची कार्यनीती स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject Two - Part- I
Geography (19502211)

Day & Date: Thursday, 02-05-2024
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

05

- 1) Pupil explain the reasons of earthquake. This specification of objective is related to _____.

a) Knowledge	b) Understanding
c) Application	d) Skill
- 2) In _____ models of teaching teacher firstly used examples for acquiring the name of the topic.

a) Concept Attainment Model	b) Advance organizer model
c) Role play model	d) None of these
- 3) _____ are audio-visual aid of Geography teaching in syllabus.

a) T.V.	b) Computer
c) Mobile	d) Above all
- 4) There are _____ types of occupations.

a) Four	b) Three
c) Two	d) Five
- 5) _____ Latitude is a main latitude.

a) Capricorn	b) Cancer
c) Equator	d) All of the above

Q.2 Answer the following questions

10

- a) How will the Geography subject corelate with any one other subject?
- b) Write the use of constructivism in Geography.

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

10

- a) Write the use & importance of GIS & GPS in Geography.
- b) Explain the meaning, nature, importance & modern concept of Geography.

Q.4 Answer the following questions. (Any Three)

15

- a) Write the merits & demerits of regional teaching method of Geography.
- b) Explain the types of rains.
- c) Explain different types of occupations.
- d) Explain any one strategy for teaching Geography.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) ज्ञानाचे स्रोत कोणते आहेत?
- ब) सौंधांतिक ज्ञान व प्रात्यक्षिक ज्ञान यातील फरक सांगा.
- क) अभ्यासक्रम आराखडयाची गरज स्पष्ट करा.
- ड) अभ्यासक्रम निर्मितीमध्ये शिक्षकाची भूमिका

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: March/April-2024
Knowledge and Curriculum - Part - I (1/2) (19502301)**

Day & Date: Tuesday, 16-04-2024
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose Correct Alternative and Write. 05

- 1) The definition of knowledge is, 'knowledge is proper perception of truth', has been presented by _____.

a) John Dewey	b) Plato
c) Socrates	d) Ruskin
- 2) In the transmission of knowledge, the teacher transforms some matters into symbols and letters, in this process teacher plays the role of _____.

a) Coding	b) Sender
c) Media selector	d) Feedback
- 3) Constructivist curriculum is _____.

a) Experimental	b) Enterprising
c) Action oriented	d) Project based
- 4) The curriculum has _____ components.

a) One	b) Two
c) Three	d) Four
- 5) The committee constituted to review and revise the National Education Policy 1986 was chaired by _____.

a) Acharya Ramamurthy	b) K. Kasturirangan
c) Rajiv Gandhi	d) Vedprakash

Q.2 Answer the following questions in brief. 05

- a) Write characteristics of scientific method. 05
- b) Write difference between school knowledge and out of school knowledge. 05

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain the steps of curriculum development.
- b) Discuss the salient features of National Curriculum 2005.

Q.4 Write short notes on (Any Three) 15

- a) Sources of knowledge
- b) Difference between Theoretical Knowledge and Practical Knowledge
- c) Need of Curriculum Framework
- d) Teacher's Role in Curriculum Development

- 10) कागदविरहीत परीक्षा हे ---- चे मुख्य वैशिष्ट्य आहे.
अ) ऑनलाईन परीक्षा ब) खुले पुस्तक परीक्षा
क) पोर्टफोलिओ ड) प्रकल्प

- प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10
अ) मूल्यमापनाची तत्वे विशद करा.
ब) पोर्टफोलिओ मूल्यनिर्धारण विशद करा.
- प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10
अ) आलेखाचे प्रकार विशद करा.
ब) प्रवेश चाचणीचा प्रभाव विशद करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 15
अ) मापन, मूल्यनिर्धारण आणि मूल्यमापन संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) भावात्मक अध्ययनाचे मूल्यनिर्धारण स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) 15
अ) केंद्रीय प्रवृत्तीची परिमाणे स्पष्ट करा.
ब) ऑनलाईन परीक्षा आणि खुले पुस्तक परीक्षेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.6 टिपा लिहा (कोणत्याही चार) 20
अ) मूल्यनिर्धारणाच्या पायऱ्या
ब) कार्यात्मक मूल्यनिर्धारण
क) विचलनशीलतेची परिमाणे
ड) परीक्षा आणि मूल्यमापनात सुधारणा
इ) मूल्यमापनाचा ज्ञानरचनावादी उपागम

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: March/April-2024
Assessment for Learning (19502302)

Day & Date: Friday, 19-04-2024
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Right side number indicates marks.

Q.1 Chose the correct alternative

10

- 1) _____ is a quantitative description.
 - a) Measurement
 - b) Assessment
 - c) Evaluation
 - d) Examination
- 2) _____ is the systematic basis for making inference about the learning and development of students.
 - a) Assessment
 - b) Measurement
 - c) Examination
 - d) Evaluation
- 3) _____ is not the type of assessment.
 - a) Formative Assessment
 - b) Summative Assessment
 - c) Diagnostic Assessment
 - d) Conflict Assessment
- 4) Analysis is the step of _____ learning.
 - a) Cognitive
 - b) Affective
 - c) Psychomotor
 - d) Above all
- 5) _____ is not the step of affective learning.
 - a) Responding
 - b) Valuing
 - c) Application
 - d) Value complex
- 6) Project is a tool for _____ assessment.
 - a) Placement
 - b) Formative
 - c) Diagnostic
 - d) Summative
- 7) _____ is not a measure of central tendency.
 - a) Evaluation
 - b) Mean
 - c) Median
 - d) Mode
- 8) _____ is the procedure of assessment.
 - a) Grading
 - b) Scoring
 - c) Both a and b
 - d) None of the above
- 9) The full form of CCE is _____.
 - a) Content Comprehensive Evaluation
 - b) Continuous Comprehensive Evaluation
 - c) Continuous Comprehensive Examination
 - d) Continuous Cognitive Evaluation
- 10) Paperless examination is the main feature of _____.
 - a) Online examination
 - b) Open Book examination
 - c) Portfolio
 - d) Project

- Q.2 Write short answers. 10**
a) State the Principles of Evaluation.
b) State the Portfolio assessment.
- Q.3 Write short answers. 10**
a) State the Types of Graphs.
b) State the Impact of entrance test.
- Q.4 Answer the following questions (Any One) 15**
a) Explain the Concept of Measurement, Assessment and Evaluation.
b) Explain the Assessment of affective learning.
- Q.5 Answer the following questions. (Any One) 15**
a) Explain the Measures of Central Tendency.
b) Explain the nature of online examination and open book examination.
- Q.6 Write Short Notes (Any Four) 20**
a) Steps of Assessment
b) Assessment of Performance
c) Measures of Variability
d) Reforms in examination and evaluation
e) Constructivist approach of evaluation

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: March/April-2024
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT ONE – PART- II
Marathi (19502310)**

Day & Date: Monday, 22-04-2024
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 05

- 1) भाषा अध्ययनाचा अचूक ——— हा क्रम आहे.
अ) भाषण, श्रवण, वाचन, लेखन ब) श्रवण, वाचन, भाषण, लेखन
क) वाचन, भाषण, श्रवण, लेखन ड) श्रवण, भाषण, वाचन, लेखन
- 2) नैदानिक कसोटी उपचारात्मक अध्यापनापूर्वी घ्यावी लागते कारण ———.
अ) अभ्यासक्रमात तशीच योजना केलेली असते.
ब) उपचारात्मक अध्यापनासाठी नैदानिक कसोटी अनिवार्य असते.
क) निदान, उपचार, कसोटी इत्यादी बाबी मुलांना समजत नाहीत.
ड) उपचार, निदान, कसोटी, अध्यापन इत्यादी बाबी शिक्षकांना समजतात.
- 3) अध्यापन नियोजनात ——— हे नियोजन पहिल्यांदा करावे लागते.
अ) दैनंदिन नियोजन ब) घटक नियोजन
क) वार्षिक नियोजन ड) यापैकी नाही
- 4) 'मी पंतप्रधान झालो तर' या विषयावरील निबंध ——— निबंध प्रकारात मोडतो.
अ) वर्णनात्मक ब) कथनात्मक
क) चरित्रात्मक ड) कल्पनात्मक
- 5) चरित्र व आत्मचरित्र या संबंधी पुढीलपैकी ——— विधान बरोबर आहे.
अ) चरित्र स्त्री व आत्मचरित्र पुरुषांचे असते.
ब) चरित्र व आत्मचरित्रात नुसती रंजकता असते.
क) चरित्र लेखक दुसऱ्याबद्दल लिहितो तर आत्मचरित्र लेखक स्वतःबद्दल लिहितो.
ड) चरित्र व आत्मचरित्र यामध्ये फरक नसतो.

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10

- अ) घटक नियोजन म्हणजे काय सांगून महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10

- अ) कोणतेही पाच अभ्यासानुवर्ती उपक्रम सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) कोणत्याही एका इयत्तेतील घटकावर घटक चाचणी पायऱ्यासह तयार करा.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

- अ) ज्ञानरचनावाद संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) कल्पना विस्तार लेखन प्रकाराची माहिती द्या.
- क) संरचना म्हणजे काय सांगून फायदे सांगा.
- ड) प्रश्नांचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 टिप्पणीयाँ लिखो। (कोई तीन)

- अ) हिंदी अध्यापक का व्यावसायिक विकास
- ब) भाषा संरचना के लाभ लिखिए।
- क) रचना शिक्षा के लाभ
- ड) अनुवाद का महत्व

Seat No.	
----------	--

Set **P**

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: March/April-2024
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT ONE – PART- II
English (19502312)

Day & Date: Monday, 22-04-2024
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 05

- 1) The principle of Annual Plan is _____.
 - a) Principle of Money allotment
 - b) Principle of Homogeneity
 - c) Principle of Learning Experiences
 - d) Principle of Technology
- 2) 'Why' aspect of unit plan states _____.
 - a) Objectives & Specifications
 - b) Content
 - c) Learning Experiences
 - d) Evaluation
- 3) _____ helps to give equal weightage to content, objectives and types of questions.
 - a) Annual Plan
 - b) Unit Test
 - c) Blue Print
 - d) Lesson Plan
- 4) _____ is the headquarter of Central Institute of English and Foreign Languages.
 - a) Pune
 - b) Mumbai
 - c) Bangalore
 - d) Hyderabad
- 5) There are _____ diphthongs in English.
 - a) 8
 - b) 12
 - c) 20
 - d) 24

Q.2 Answer the following questions. 10

- a) State the steps of Poetry Lesson Plan.
- b) State the concept of vowels and consonants.

Q.3 Answer the following question (Any One) 10

- a) Explain the concept of evaluation, unit test and diagnostic test.
- OR**
- b) Explain the Role of English teacher in the class room and outside of the classroom programmes.

Q.4 Write short notes on (Any Three) 15

- a) Significance of Annual Plan
- b) Continuous and Comprehensive Evaluation (CCE) in English
- c) Essential qualities of English Teacher
- d) Figures of speech

Seat No.	
----------	--

Set P

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: March/April-2024
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT ONE – PART - II
Mathematics (19502313)

Day & Date: Monday, 22-04-2024
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 05

- 1) नैदानिके चाचण्या विद्यार्थ्यांच्या/ची/चे ——— शोधण्यावर अधिक भर देतात.
 अ) अचूकता व वेळ
 ब) कौशल्य व वेळ
 क) त्रुटी व चूका
 ड) अचुकता व कौशल्य
- 2) घटक नियोजनात “काय” हे ——— शी निगडीत आहे.
 अ) आशय
 ब) अध्ययन अनुभव
 क) उद्दिष्टे
 ड) मूल्यमापन
- 3) प्रात्यक्षिक हा भूमिती अध्यापनाचा ——— टप्पा आहे.
 अ) दुसरा
 ब) पहिला
 क) तिसरा
 ड) अंतिम
- 4) CCE चे ——— मूल्यमापन हे मुख्य घटक आहेत.
 अ) साकारिक
 ब) आकारिक
 क) सर्वसाधारण
 ड) अ व ब दोन्ही
- 5) जो आराखडा एखाद्या विषयाच्या शाखा व उपशाखा दर्शवतो त्यास विषय ——— म्हणतात.
 अ) संरचना
 ब) वृक्ष
 क) आलेख
 ड) तक्ता

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10

- अ) त्रिकोणाची एकरूपता हा घटक तुम्ही कसा शिकवाल ते स्पष्ट करा.
- ब) गणितातील CCE संकल्पना स्पष्ट करा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10**
- अ) घटक नियोजन म्हणजे काय? घटक नियोजनाची विविध अंगे स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) गणिताच्या चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष स्पष्ट करा. या निकषांच्या आधारे 8 वी च्या गणित पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) 15**
- अ) घटक चाचणी निर्मितीच्या पायऱ्या
ब) निकष संदर्भ आणि प्रमाणके संदर्भ चाचण्या
क) गणित शिक्षकाच्या व्यावसायिक विकास
ड) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रम यातील फरक

Seat No.	
---------------------	--

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: March/April-2024
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT ONE – PART - II
Mathematics (19502313)

Day & Date: Monday, 22-04-2024
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose Correct Alternative and Write. 05

- 1) Diagnostic test gives more stress on finding students _____.
 a) Accuracy and time b) Skill and time
 c) Errors and mistakes d) Accuracy and skills
- 2) In Unit planning "What" aspect is concerned with _____.
 a) Content b) Learning experiences
 c) Objectives d) Evaluation
- 3) Practical is _____ stage of teaching Geometry.
 a) Second b) First
 c) Third d) Final
- 4) The _____ evaluation is major component of CCE.
 a) Summative b) Formative
 c) General d) Both a) & b)
- 5) The design which shows the main and sub branches of the subject is called _____ of the subject.
 a) Structure b) Tree
 c) Graph d) Chart

Q.2 Answer the following questions in brief 10

- a) Explain how you will teach Congruence of triangle.
- b) Explain the concept of CCE in Mathematics.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- a) What is meant by Unit Planning? Explain various aspects of Unit plan.
- b) Explain the Criteria of good text book of Mathematics. in light of these criteria analyze critically text book Mathematics for Std. VIII.

Q.4 Write short notes. (Any Three) 15

- a) Steps of Construction of Unit test
- b) Criterion referenced and Norm referenced test
- c) Professional development of Mathematics teachers
- d) Difference between Curriculum and Syllabus

10

سوال نمبر 3. مندرجہ ذیل کے سوالات کے جوابات دیجیے (کوئی ایک)

(1) مثالی کتاب کی اندرونی اور بیرونی خصوصیات بیان کیجیے۔

(2) "ایک مثالی اُردو معلم کس طرح کا ہو" روشنی ڈالیے۔

15

سوال نمبر 4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصر اُدیحیے (کوئی تین)

(1) اُردو ٹیچر اسیسیشن (Urdu Teacher Association) کی اہمیت بیان کیجیے۔

(2) CCE (Continuous Comprehensive Evaluation) سے کیا مراد ہے۔

(3) مستند خاکہ سے کیا مراد ہے؟

(4) یونٹ ٹیسٹ Unit Test کی اہمیت بیان کیجیے۔

Seat No.	
-----------------	--

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: March/April-2024
Pedagogy of a School Subject Two – Part- II
General Science (19502316)

Day & Date: Wednesday, 24-04-2024
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Sleet the Propel Alternative of folioing. 05**
- 1) In unit planning 'Why aspect'? of the unit is related to _____.
 - a) Structure
 - b) Objectives
 - c) Evaluation
 - d) Teaching methods
 - 2) _____ is the link between syllabus and textbook.
 - a) Structure
 - b) Content
 - c) Syllabus
 - d) All of the above
 - 3) For remedial program _____ test is useful.
 - a) Achievement
 - b) Diagnostic
 - c) Unit
 - d) Objectives
 - 4) A name given to a tangible or intangible thing is _____.
 - a) Term
 - b) Concept
 - c) Fact
 - d) Law
 - 5) Science Teacher Organization can organize _____.
 - a) Seminars
 - b) Conference
 - c) Refresher course
 - d) All of the above
- Q.2 Write the answer the following. 10**
- a) Write down any five criteria of constructing the syllabus in science.
 - b) Write down the types of questions and also merits and demerits of objective questions.
- Q.3 Write answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain in detail the types of in-service training for professional quality enhancement of science teacher.
 - b) Briefly write the steps involved in preparing a unit test.
- Q.4 Answer the following questions. (Any Three) 15**
- a) What is diagnostic test and the remedial teaching?
 - b) Draw the structure of science subject by stating the importance of structure of science subject.
 - c) Briefly write the criteria of a good science textbook.
 - d) What is continuous and comprehensive evaluation?

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) अभ्यासक्रम आणि पाठयक्रम यामधील संबंध स्पष्ट करा.
- ब) इतिहास शिक्षक संघटनेची गरज स्पष्ट करा.
- क) इतिहास विषयातील सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापनाचे महत्त्व
- ड) पाठाचे प्रकार सांगा.

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: March/April-2024
Pedagogy of a School Subject Two – Part- II
History (19502317)

Day & Date: Wednesday, 24-04-2024
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks. 05

- 1) _____ is considered while preparing unit test.

a) Types of question	b) Blue print
c) Expected answer	d) Time
- 2) _____ test is most useful for remedial programme.

a) Achievement	b) Diagnostic
c) Unit	d) Objective
- 3) Details of the number of pages and chapters in the text-book can be obtained from _____.

a) Index	b) Lesson
c) Poems	d) Grammer
- 4) India adapted the constitution _____.

a) 26 Jan 1949	b) 26 Jan 1950
c) 15 Aug 1949	d) 26 Nov 1949
- 5) Continuous and Comprehensive evaluation is _____ process.

a) Limited	b) Continuous
c) Unlimited	d) B and C

Q.2 Short answer questions.

- a) What are the Criteria of a good text book of history. 05
- b) Explain the difference between formative and summative assessment. 05

Q.3 Answer the following question (Any One) 10

- a) Explain the suitable example role of history teacher in developing interest towards history among the student.
- b) What is meant by Unit test? What points do you consider for unit test plan of history subject?

Q.4 Write short notes. (Any Three) 15

- a) Explain relation between history curriculum and syllabus.
- b) Explain the need of history teacher organization.
- c) Importance of continuous comprehensive evaluation in history subject.
- d) State types of lesson plan

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: March/April-2024
Pedagogy of a School Subject Two – Part- II
Geography (19502318)**

Day & Date: Wednesday, 24-04-2024
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 05

- 1) कृती संशोधनाचे हे मुख्य प्रवर्तक आहेत.
अ) डॉ. कोरे
ब) डॉ. कांड
क) डॉ. काले
ड) यापैकी नाही
- 2) शैक्षणिक नियोजनातील ---- हा पहिलाच टप्पा ठरतो.
अ) पाठ नियोजन
ब) घटक नियोजन
क) वार्षिक नियोजन
ड) वरील सर्व
- 3) खालीलपैकी कोणत्या परीक्षेमध्ये प्रश्नांची उत्तरे तोंडी घेऊन परीक्षा घेतली जाते?
अ) प्रात्यक्षिक परीक्षा
ब) लेखी परीक्षा
क) तोंडी परीक्षा
ड) वरील सर्व
- 4) ---- भूरूपे वाऱ्याच्या संचयन कार्यातून निर्माण होतात.
अ) लोएस मैदान
ब) बारखान
क) सैफ
ड) वरील सर्व
- 5) यांच्या मतानुसार शैक्षणिक ध्येय साध्य करून घेण्यासाठी शाळेत उपयोगात आणलेले सर्व प्रकारचे अनुभव म्हणजे अभ्यासक्रम होय.
अ) मन्रो
ब) फ्रेमर्स
क) वॉल्टर
ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) कृती संशोधनाच्या पायऱ्या सांगा. 05
- ब) वार्षिक नियोजन म्हणजे काय? वार्षिक नियोजनाची अंगे सांगा 05

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

- अ) भूगोल शिक्षकांची पात्रता सांगून भूगोल शिक्षकाची गुण वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 10
- ब) इयत्ता सातवी भूगोल पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) घटक नियोजन करताना कोणत्या घटकांचा विचार कराल.
- ब) सेवांतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- क) भूगोल परीक्षांचे प्रकार सांगा
- ड) पाठाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: March/April-2024
Pedagogy of a School Subject Two – Part- II
Geography (19502318)

Day & Date: Wednesday, 24-04-2024
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05**
- 1) These are the main promoters of action research.

a) Dr. Kore	b) Dr. Kand
c) Dr. Kale	d) None of these
 - 2) _____ This is the first step in educational planning.

a) Lesson planning	b) Unit planning
c) Annual planning	d) All of the above
 - 3) Which of the following exams is taken orally by answering the questions?

a) Demonstration test	b) Written test
c) Oral examination	d) AU of the above
 - 4) _____ Landforms are formed by the accumulation of wind.

a) Loyas	b) Barkhan
c) Saiff	d) All of the above
 - 5) According to him, the curriculum is all kinds of experiences used in school to achieve educational goals.

a) Manro	b) Framers
c) Walter	d) None of these
- Q.2 Answer the following questions. 05**
- a) Explain the steps of action research. **05**
 - b) What is Year planning? Explain the components of Year planning. **05**
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Explain the characteristics of a geography teacher by stating the qualifications of a geography teacher.
 - b) Critical analysis the 7th standard geography textbook.
- Q.4 Write Short Notes. (Any Three) 15**
- a) What factors to consider when making a Component plan?
 - b) Explain the types of in-service training programs.
 - c) State the types of geography exams.
 - d) Explain the steps of the lesson.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) अंतर्गत तक्रार निवारण समितीचे कार्य सांगा.
- ब) लिंगभाव समानता आणि मानवी हक्क स्पष्ट करा.
- क) महिला सक्षमीकरणातील प्रमुख अडथळे सांगा.
- ड) लिंग विषमता संकल्पना स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: March/April-2024
Gender, School and Society (19502401)**

Day & Date: Monday, 15-04-2024
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions. 05

- 1) Ratio of Male & Female is _____ in India.

a) 1000 : 929	b) 1000 : 931
c) 1000 : 943	d) 1000 : 922
- 2) In 1993 _____ department was established in Maharashtra.

a) Woman Welfare	b) Children Welfare
c) Student Welfare	d) Woman & Child Welfare
- 3) In 1997 World Health Organization fixed _____ basic life skill.

a) 14	b) 11
c) 10	d) 15
- 4) The following _____ factor is not as deprived.

a) Woman	b) Handicapped
c) Classified case, Sub caste	d) Government
- 5) The barrier in the woman empowerment is _____.

a) Poverty	b) Blind faith
c) Enslavement	d) Above all

Q.2 Write the short answer of following question: 10

- a) Explain concept of Masculinity.
- b) Need of Woman Empowerment

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- a) Explain the schooling of Girls various activities for Secondary School & Higher Secondary.
- b) Explain any two polices of State and Central Government for Gender Equality.

Q.4 Write Notes. (Any Three) 15

- a) State work for Internal Harassment Committee.
- b) Explain Human Right & Gender Equality.
- c) Which main barriers in Woman Empowerment?
- d) Explain the concept of Gender Bias.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Knowledge and Curriculum - Part II (19502402)

Day & Date: Thursday, 18-04-2024
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 05

- 1) जे कृष्णमुर्ती यांनी इंग्रजीमध्ये ——— हा ग्रंथ लिहीला.
 अ) Kingdom of Happiness ब) The Postmaster
 क) Unfo This Last ड) Civil Disobedience
- 2) 'ज्या गोष्टी पाहिलेल्या नाहीत, पण सत्य आहेत' अशा गोष्टीविषयीची आशा म्हणजे ——— होय.
 अ) तर्क ब) विश्वास
 क) कल्पना ड) यापैकी नाही
- 3) संयुक्त राष्ट्रसंघाची स्थापना ——— या साली झाली.
 अ) 1951 ब) 1944
 क) 1945 ड) 1948
- 4) 'आजीच्या गोष्टी' हे मराठी बालसाहित्या मधील पुस्तक ——— या लेखकाने लिहीले आहे.
 अ) प्र. कें. अत्रे ब) शैलजा काले
 क) गिरीजा कीर ड) अनिल अवचट
- 5) ——— म्हणजे एखादया विशिष्ट विषयावरील वेबसाईट किंवा इलेक्ट्रॉनिक्स कामाची यादी, जी लेख लिहीणाऱ्या व्यक्तीने वापरली आहे.
 अ) Webliography ब) Bibliography
 क) Reference book ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10

- अ) अभ्यासक्रमाचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ब) भाषाविषयांच्या शिक्षकास समकालीन बालसाहित्याचे ज्ञान असणे का गरजेचे आहे?

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 10

- अ) ज्ञानमिमांसा म्हणजे काय? महात्मा गांधी व रविंद्रनाथ टागोर यांच्या शिक्षणाविषयक विचारांवर तुलनात्मक चर्चा करा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य संकल्पना स्पष्ट करून, विद्यार्थीमध्ये या संकल्पनेची रुजवणुक करण्यासाठी आपण कोणते उपक्रम सुचवाल.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) अभ्यासक्रमाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ब) अध्यापन आणि प्रशिक्षण यातील फरक
- क) लोकशाही शिक्षणामधील शिक्षकाची भुमिका
- ड) पाठ्यपुस्तक व संदर्भपुस्तक यातील फरक

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Knowledge and Curriculum - Part II (19502402)

Day & Date: Thursday, 18-04-2024
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the option. 05

- 1) J Krishnamurthy wrote _____ book in English.
 - a) The Kingdom of Happiness
 - b) The Postmaster
 - c) Unto This Last
 - d) Civil Disobedience
- 2) 'Things not seen, but true' for this we called as _____.
 - a) Logic
 - b) Belief
 - c) Imagination
 - d) None of these
- 3) The United Nations was established in the year _____.
 - a) 1951
 - b) 1944
 - c) 1945
 - d) 1948
- 4) 'Ajichya Gosti' is a Marathi children's literature book written by _____.
 - a) P. K. Atre
 - b) Shailaja Kale
 - c) Girija Kir
 - d) Anil Awachat
- 5) _____ means a list of websites or electronic work on a particular subject used by the person writing the Article?
 - a) Webliography
 - b) Bibliography
 - c) Reference book
 - d) None of these

Q.2 Write short answers. 10

- a) Briefly explain types of curriculum.
- b) Why is it important for a language teacher to have knowledge of contemporary children's literature?

Q.3 Write a detailed answer to the following question. (Any One) 10

- a) What is Epistemology? Comparatively discuss the educational thoughts of Mahatma Gandhi and Rabindranath Tagore.
- b) Explain the concept of 'International understanding, what activities would you suggest to inculcate this concept among the students?

Q.4 Write short notes. (Any Three) 15

- a) State the features of the curriculum.
- b) Difference between Teaching and Training
- c) Role of teacher in Democratic education
- d) Difference between Textbook and Reference book

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) सर्वसमावेशक शिक्षकांचे गुण समजावून सांगा.
- ब) सर्वसमावेशक शिक्षणासाठी RTE 2009 च्या शिफारशी स्पष्ट करा.
- क) सर्वसमावेशक शाळेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ड) अपंग विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Creating an Inclusive School (19502403)

Day & Date: Saturday, 20-04-2024
 Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions. 05

- 1) More time should be given to _____ students in learning.

a) Hearing impaired	b) Intellectual Disable
c) Visual impaired	d) Physical Disable
- 2) Lip and hand movements are useful for _____ students.

a) Hearing impaired	b) Intellectual Disable
c) Visual impaired	d) Physical Disable
- 3) The recommendation of integrated education for handicapped is given by _____ .

a) RTE Act	b) Indian Education Commission
c) Human Right Commission	d) National Curriculum Framework
- 4) Classrooms of _____ students must be at ground floor.

a) Hearing impaired	b) Intellectual Disable
c) Visual impaired	d) Physical Disable
- 5) Responsibility of _____ is to provide all necessary material for disable student.

a) Zilla parishad	b) Teacher
c) Headmaster	d) Social welfare officer

Q.2 Short Answer type question. 10

- a) Explain the barriers of inclusive school.
- b) Explain the role of principal in guidance and counselling for inclusive education.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain the meaning, concept, benefits of Inclusive education.
- b) Explain the infrastructural facilities in inclusive school according to disable students.

Q.4 Write short notes. (Any Three) 15

- a) Explain the qualities of inclusive teachers.
- b) Explain the Recommendations of RTE 2009 for inclusive education.
- c) Explain the characteristics of inclusive school.
- d) Explain the classification of disable student.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) 'संस्थानिहाय नियोजनाची गरज' यावर टिप लिहा.
- ब) माध्यमिक शाळा संहिता
- क) शिक्षक आणि पालक संबंध स्पष्ट करा.
- ड) शालेय क्रीडांगणाचे महत्त्व

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Educational Management (19502412)

Day & Date: Tuesday 23-04-2024
 Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Multiple Choice Questions. 05**
- 1) In general register _____ records are kept in detail.

a) School	b) Student
c) Teacher	d) Head master's
 - 2) The headmaster plays the role of _____ in school administration.

a) Ideal Teacher	b) Best Administration
c) Public Relation Officer	d) Above all
 - 3) The human relationship in a school should be _____.

a) Positive	b) Negative
c) Neutra	d) Above all
 - 4) Educational Management includes the aspects of _____.

a) Physical Resource	b) Human Resource
c) Physical & Human Resource	d) None of these
 - 5) Firstly _____ commission stated the concept of institutional planning.

a) Radhakrishnan	b) Mudhliyar
c) Kothari	d) Yashpal
- Q.2 Answer the following questions. 05**
- a) Explain the concept of economics of education. 05
 - b) Explain the concept of classroom management. 05
- Q.3 Answer the following question (Any One) 10**
- a) Explain the nature and types of educational management.
 - b) Explain the role of the Head Master and state his various responsibilities and functions.
- Q.4 Write short notes. (Any Three) 15**
- a) Write short note on need of institutional planning.
 - b) Secondary School Code
 - c) Explain the relations of teacher and parent.
 - d) Importance of school playground

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) जीवनात मूल्यांचे महत्त्व
- ब) माध्यमिक शालेय अभ्यासक्रमात मूल्य शिक्षणाची गरज
- क) मूल्य संघर्षावर मात करण्याचे मार्ग
- ड) मूल्य शिक्षणात पालक सहभागासाठी उपक्रम

Seat
No.

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Value Education (19502413)

Day & Date: Tuesday, 23-04-2024
 Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.**05**

- 1) _____ are principles or standards of behavior.
 - a) Conflicts
 - b) Money
 - c) Values
 - d) Barriers
- 2) Role of teacher in value education should be _____.
 - a) Student centered
 - b) Optimistic attitude
 - c) Social Teacher
 - d) Above all
- 3) Organization of Blood donation camp is the useful activity for inculcating _____.
 - a) Social values
 - b) Democratic values
 - c) Religious values
 - d) Aesthetic values
- 4) Character is the example of _____ values.
 - a) Democratic
 - b) Moral
 - c) Aesthetic
 - d) Religious
- 5) Establishing Science Club in a school is the useful activity for inculcating _____.
 - a) Moral values
 - b) Social values
 - c) Religious values
 - d) Scientific values

Q.2 Write short answer.

- a) State the activities for inculcation of democratic values.
- b) State the Role of Teacher in Value Education.

05
05**Q.3 Answer the following question (Any One)****10**

- a) Explain the various types of Values.
- b) Suggest the activities for inculcating environmental and scientific values.

Q.4 Write short notes. (Any Three)**15**

- a) Importance of values in life
- b) Need of Value Education in Secondary School Curriculum
- c) Ways to overcome Value Conflicts
- d) Activities to involve parents in Value Education

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) समुपदेशनातील पायऱ्या
- ब) मार्गदर्शनाचे महत्त्व
- क) समुपदेशनातील अनुधावन कार्यक्रम
- ड) अनिर्देशित समुपदेशनाची वैशिष्ट्ये

Seat No.	
-----------------	--

Set **P**

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Educational Technology (19502415)

Day & Date: Tuesday, 23-04-2024
 Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Choose the correct alternatives. 05**
- 1) The B. F Skinner, Glaser, Gilbert are the exponents of _____ technology.
 - a) Instructional
 - b) Teaching
 - c) Medium
 - d) Behavioural
 - 2) _____ is a psychological barrier of communication.
 - a) Time
 - b) Meaning of word
 - c) Climate
 - d) Noise
 - 3) _____ is most useful mode of instruction for personal learning.
 - a) Brain Storming
 - b) Programmed Learning
 - c) Seminar
 - d) Power Point
 - 4) _____ of the following is non projected instructional material.
 - a) O. H. P.
 - b) Epidiascope
 - c) L. C. D.
 - d) Solid objects
 - 5) _____ is not a characteristics of a system.
 - a) Invisible
 - b) Absolute
 - c) Goal oriented
 - d) Various components
- Q.2 Answer the following question. 05**
- a) Explain any two visual resources with their uses. 05
 - b) Explain the concept and scope Education Technology. 05
- Q.3 Answer the following question (Any One) 10**
- a) Explain the concept, various steps and benefits of brainstorming.
 - b) Explain the concept, types and their uses of communication process.
- Q.4 Write short notes. (Any Three) 15**
- a) System- Concept and characteristics
 - b) Role of Educational Technology teacher
 - c) Channels of Communication process
 - d) ICT and Computer lab: importance

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: March/April-2024
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Environmental Education (19502416)

Day & Date: Tuesday 23-04-2024
 Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 05**
- 1) त्सुनामी हा शब्द ---- आहे.

अ) जर्मन	ब) फ्रेंच
क) भारतीय	ड) जपानी
 - 2) हरितगृह वायू म्हणजे ----.

अ) नायट्रोजन	ब) ऑक्सिजन
क) मिथेन	ड) कार्बन डायऑक्साइड
 - 3) 'पर्यावरण शिक्षण' हा शब्द ---- च्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेत ठरविण्यात आला.

अ) स्टॉकहोम, 1972	ब) बेलग्रेड, 1975
क) रशिया, 1977	ड) नवी दिल्ली, 1981
 - 4) आम्ल पर्जन्य ही संज्ञा सर्वप्रथम ---- यांनी उपयोगात आणली.

अ) रॉबर्ट अँगस स्मिथ	ब) रीचर्ड ग्रोव्ह
क) रोझेली बेस्टेल	ड) ए. जी. पिअर्स
 - 5) प्रकल्प पध्दतीचे जनक ---- हे होत.

अ) किलपॅट्रीक	ब) हर्बार्ट
क) आर्मस्ट्रॉंग	ड) प्लेटो
- प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10**
- अ) माध्यमिक स्तरावरील पर्यावरण शिक्षणासाठीचे अभ्यासपूरक उपक्रम सुचवा.
 - ब) पर्यावरणीय समस्यांवरील उपाययोजना सांगा.
- प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 10**
- अ) पर्यावरण शिक्षणाचा अर्थ सांगा. पर्यावरण शिक्षणाची गरज, महत्व व व्याप्ती स्पष्ट करा.
 - ब) लोकसंख्या प्रस्फोट म्हणजे काय? लोकसंख्या प्रस्फोटाची कारणे आणि पर्यावरणावरील प्रभाव स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

- अ) पर्यावरणीय नैतिकता
- ब) वातावरणीय बदल
- क) घनकचरा प्रदुषण
- ड) पर्यावरण शिक्षणातील शिक्षकाची भूमिका

